

Uitvoeringsplan Bibliotheek van de Toekomst (BvdT)

Inleiding

Van oudsher wordt de openbare bibliotheek gezien als de publieke toegangspoort tot informatie, educatie en cultuur. Als zodanig speelt de openbare bibliotheek een grote rol bij de bevordering van het lezen en de leescultuur en bij de brede verspreiding van literatuur. De openbare bibliotheek opereert daarbij uit een aantal publieke waarden: betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit, pluriformiteit en toegankelijkheid. In het Nederlandse bibliotheekveld zijn lokale, regionale, provinciale en landelijke overheden en organisaties actief.

In het beleidsplan “Op Koers” wordt de richting van het beleid van stichting Nieuwe Veste voor de komende jaren beschreven. Als een van de vijf speerpunten van vernieuwing wordt het concept van de Bibliotheek van de Toekomst nader uitgewerkt. Met Bibliotheek van de Toekomst wil stichting Nieuwe Veste op een eigentijdse manier invulling geven aan haar kerntaken, het bevorderen van lezen en het ontsluiten van informatie, door de klant centraal te stellen en diensten naar de klant te brengen in een omgeving waar het rendement het hoogst is.

In deze notitie staat beschreven hoe Stichting Nieuwe Veste van plan is het concept BvdT in te voeren. Het betreft overwegend uitvoeringsaspecten. De meer inhoudelijke aspecten staan beschreven in de nota “Op Koers”.

Context landelijke wetgeving

Om de openbare bibliotheek toekomstbestendig te maken heeft de minister van OCW onlangs een concept wetsvoorstel Stelsel openbare bibliotheekvoorziening gepubliceerd. De ontwerpwet is ter consultatie aangeboden aan de partners in het werkveld en voor advies voorgelegd aan de Raad voor Cultuur en de Raad van State. De beoogde invoeringsdatum van de wet is 1 januari 2015.

Het uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat de lokale bibliotheken, de provinciale ondersteuningsinstellingen, de landelijke digitale bibliotheek en de Koninklijke Bibliotheek tezamen één netwerk vormen van openbare bibliotheekvoorzieningen. De drie overheidslagen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het bibliotheeknetwerk en bevorderen dat een door hen bekostigde of in stand gehouden openbare bibliotheekvoorziening die aan deze verplichtingen voldoet. In hoofdlijnen werkt dat als volgt uit.

De drie functies waaraan een lokale bibliotheek in ieder geval moet voldoen zijn:

- het ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie en
- het bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur.

Context Bibliotheeknetwerk

De onderlinge verbondenheid van de fysieke en digitale bibliotheek als publieke bronnen van informatie, educatie en cultuur is essentieel voor het kunnen functioneren van een bibliotheek in deze tijd. De fysieke (lokale) bibliotheek en de digitale (landelijke) bibliotheek vormen een twee – eenheid die elkaars functioneren versterken. In de verdere uitwerking van het concept Bibliotheek van de Toekomst in Breda wordt uitgegaan van deze integrale benadering van een fysieke en digitale bibliotheek.

Uitvoeringsplan Bibliotheek van de Toekomst (BvdT)

Het functioneren van Bibliotheek Breda nu en in de toekomst kan niet los gezien worden van het netwerk waarbinnen zij opereert. Door een intensieve samenwerking op landelijk, provinciaal en lokaal niveau is het namelijk mogelijk om:

- gebruik te maken van de nationale bibliotheekcatalogus;
- aan te sluiten op de digitale infrastructuur;
- deel te nemen aan het interbibliothecaire leenverkeer;
- te werken binnen het raamwerk van gemeenschappelijk collectieplannen;
- diensten te verlenen richting het onderwijs en
- te innoveren.

Context BvdT Breda

De BvdT is het proces waarmee Bibliotheek Breda wil inspelen op belangrijke trends en ontwikkelingen in de maatschappij. Trends en ontwikkelingen die ook aan de basis liggen van de aanstaande stelselherziening van het openbare bibliotheekwerk. De aanpak ligt in de lijn van de aanstaande wetgeving en landelijke ontwikkelingen binnen het werkveld.

Trends en ontwikkelingen
Veranderend lees – en leengedrag
Digitalisering en informatie-overload
Mobiel internet
Van massa naar individu en groepen met dezelfde interesses
Mobiliteit
Toename maatschappelijke tweedeling
Toenemende vergrijzing
Veranderende rolopvatting overheid over bibliotheekfunctie
Verandering in vraag

Innoveren is voor de bibliotheek noodzakelijk om in een sterk veranderende context op een andere, meer eigentijdse manier invulling te kunnen blijven geven aan haar kerntaken: lezen & leesbevordering en het ontsluiten van informatie. Tot voor kort was de bibliotheek vooral een fysieke plaats; 'een gebouw met boeken, kranten en tijdschriften'. Het bibliotheekwerk is nu nog hiërarchisch opgebouwd langs geografische lijnen; lokaal – provinciaal – landelijk. De genoemde trends en ontwikkelingen vragen om een andere structuur/inrichting van het bibliotheekwerk; een platte netwerkstructuur die los staat van geografische grenzen.

Concept bibliotheek nu	Concept Bibliotheek straks
Leden komen naar de vestigingen	Klant centraal
Fysiek	Van aanbodgericht naar vraaggestuurd
Digitaal ondersteund	Diensten en producten naar de omgeving van de klant
Projectgebonden activiteiten	Maatwerk
Educatieve en culturele activiteiten	Fysieke en digitale integratie
	24/7 digitale service
	Dialogoog en co-creatie
	Netwerkorganisatie

Uitvoeringsplan Bibliotheek van de Toekomst (BvdT)

Uitgangspunten huidige uitvoeringsplan BvdT¹

1. *Innovatie is oud voor nieuw*

De BvdT betekent een verschuiving van focus:

- van gebouw naar functie: de bibliotheek als plek verliest steeds meer terrein. Haar functie neemt niet af, maar wordt wel anders;
- van lenen naar lezen: het uitlenen van boeken komt steeds minder centraal te staan en is een middel om mensen te laten lezen. Mengvormen met andere manieren en in andere settings dienen zich steeds meer aan;
- van leden naar klanten: geen (levenslange) leden die de bibliotheek als een vanzelfsprekende plaats weten te vinden, maar klantgroepen (op basis van leefstijlen) met hun eigen (en ook wisselende) verlangens;
- van content naar context: niet de inhoud van de informatie staat meer centraal, maar het plaatsen van de informatie in een breder of actueler kader en de wens naar een adequate ontsluiting.

Binnen de andere focus past het gefaseerd sluiten van een aantal vestigingen en het herpositioneren van enkele anderen. Niet alleen conceptueel, maar ook financieel en personeel biedt de benadering “oud voor nieuw” de beste mogelijkheden voor de bibliotheek om invulling te geven aan haar maatschappelijke functie. De bibliotheek bouwt niet af, maar wil de klant benaderen met een meer eigentijds concept van dienstverlening.

Het aanbod van de BvdT gaat bestaan uit:

Fysiek

- Een modern stedelijk cultureel centrum in het gebouw Molenstraat Synergie Bibliotheek Breda en Centrum voor de kunsten
 - Leesplezier en leesbevordering
 - Informeren en verrijken
 - Ontmoeting
 - Cultuurparticipatie
- Twee fullservice stadsdeelbibliotheken in Haagse Beemden en Zuid Oost
 - Veelgevraagde en actuele collectie
 - Eigentijds en klantvriendelijk
 - Dynamisch ingericht naar interessegebieden
- Gefaseerde sluiting andere vestigingen:

Jaar²	Wijken	Vervangende dienst verlening op wijkniveau
2014	Geen	BOS Haagse Beemden: betreft 8 scholen sluitend netwerk haal – en brengpunten uitbreiden BAH uitbouwen aanbod Taal & Werk
2015	Ulvenhout	BOS: betreft 2 scholen sluitend netwerk haal – en brengpunten uitbreiden BAH uitbouwen aanbod Taal & Werk

¹ Met de uitvoering is gestart in maart 2013

² Transitie Hoge Vucht en Bavel heeft in 2013 plaatsgevonden

Uitvoeringsplan Bibliotheek van de Toekomst (BvdT)

Jaar3	Wijken	Vervangende dienstverlening op wijkniveau
2016	Geen	BOS Centrum : betreft 10 scholen sluitend netwerk haal – en brengpunten uitbreiden BAH uitbouwen aanbod Taal & Werk
2017	Teteringen West Prinsenbeek	BOS: betreft 14 scholen sluitend netwerk haal – en brengpunten uitbreiden BAH uitbouwen aanbod Taal & Werk
2018	Geen	BOS Haagse Zuidoost: betreft 8 scholen sluitend netwerk haal – en brengpunten uitbreiden BAH uitbouwen aanbod Taal & Werk
2019	Brabantpark	BOS: betreft 5 scholen sluitend netwerk haal – en brengpunten uitbreiden BAH uitbouwen aanbod Taal & Werk

Vervangende dienstverlening op wijkniveau

- Bibliotheek op School
 - Binnen vijf jaar een jeugdcollectie op elke basisschool in Breda
 - Boekstart in kinderopvang
 - Structurele meerjarige samenwerking met VO & MBO
- Sluitend netwerk van Haal – en Brengpunten in de wijken
- Uitbreiding van de service van Bibliotheek aan huis
- Uitbouwen aanbod en activiteiten Taal & Werk in de wijken

Dienstverlening wijkoverstijgend

- (Modern stedelijk cultureel centrum en twee fullservice stadsdeelbibliotheken – zie hierboven)
- Uitbreiden digitale service
- Stationsbibliotheek
- Flexibele en tijdelijke Pop-up bibliotheken

2. Financiën is oud voor nieuw

Sluiting van zeven vestigingen levert de middelen op die noodzakelijk zijn om het bovenstaande aanbod van producten en diensten te realiseren. In beginsel worden de vestigingen gesloten op de expiratedatum van de huurovereenkomst. Daarmee wordt voorkomen dat sluiting gepaard gaat met frictiekosten. Van deze lijn kan worden afgeweken als eerder sluiten van een vestiging in positieve zin bijdraagt aan het realiseren van het concept BvdT. In die zin moet ook de bovenstaande tabel gelezen worden: genoemde sluitingsdata zijn gebaseerd op het aflopen van de huidige huurovereenkomsten. Hiervan kan dus afgeweken worden.

³ Transitie Hoge Vucht en Bavel heeft in 2013 plaatsgevonden

Uitvoeringsplan Bibliotheek van de Toekomst (BvdT)

De vrijkomende middelen worden vooral ingezet voor het realiseren van Bibliotheek op school. De overige onderdelen van het dienstverleningspakket van de BvdT zullen budgettair neutraal moeten worden gerealiseerd.

3. Personeel is oud voor nieuw

In beginsel zal de BvdT worden bemenst vanuit het potentieel van het huidige personeelsbestand. Door middel van strategische personeelsplanning zal de beschikbare personele capaciteit kwalitatief en kwantitatief gefaseerd in overeenstemming worden gebracht met de eisen die daar vanuit het concept BvdT aan worden gesteld. In dat kader zal met de Ondernemingsraad een reorganisatieplan worden opgesteld waarin afspraken over (her)plaatsing, scholing, flankerend beleid, doorstroom en uitstroom worden vastgelegd. Op deze wijze wordt voorkomen dat substantiële personele frictiekosten ontstaan, die op basis van de afspraken tussen de gemeente Breda en Stichting Nieuwe Veste onder voorwaarden voor rekening zouden kunnen komen van de eerstgenoemde.

De bovenstaande algemene uitgangspunten zijn uitgewerkt in een uitvoeringsplan BvdT op hoofdlijnen (bijlage I) en een financieel meerjaren perspectief (bijlage II).

Financiële paragraaf

In de bijlage II is het financieel meerjarenperspectief geschetst van het uitvoeringsplan BvdT. Daarbij is rekening gehouden met de structurele bezuiniging van € 500.000 op de BvdT met ingang van 2014.

De in bijlage II weergegeven tekorten en overschotten over de periode 2013-2020 moeten in zijn totaliteit beschouwd worden om de invoering van BvdT volgens het hierboven beschreven principe "oud voor nieuw" te kunnen financieren. In algemene zin kan geconstateerd worden dat de transitie naar BvdT een aanzienlijk beroep doet op de financiële spankracht van de nog jonge Stichting Nieuwe Veste. Uit bijlage II blijkt dat het uitvoeringsscenario met een looptijd van zes jaar niet zonder financiële risico's is.

Met "oud voor nieuw" als leidend principe wordt organisatorisch, financieel en personeel een realistisch en haalbaar meerjarig perspectief geboden voor de ontwikkeling van de BvdT. Beide ontwikkeltrajecten hebben een heldere en meetbare dynamiek door het transitieproces (zo effectief mogelijk) te koppelen aan de sluiting van vestigingen. Producten en diensten worden geleidelijk omgebouwd. Het vigerende uitvoeringsplan voorziet in een tijdshorizon van zes jaar. Het financiële omslagpunt wordt bereikt in 2018.

In financieel opzicht betekent de voor 2014 aangekondigde structurele bezuiniging van € 500.000 een aanzienlijke inbreuk op het wenselijk financiële perspectief. Uit bijlage II blijkt dat met name als gevolg van de financiële taakstelling over de jaren 2014, 2015, 2016 en 2017 aanzienlijke tekorten ontstaan. Paradoxaal genoeg noodzaakt de bestaande maatschappelijke context zowel tot het ontwikkeltraject BvdT als tot bezuinigen. Dit betekent, dat het realiseren van de taakstelling van 0,5 mio onlosmakelijk verbonden is met de beoogde transitie naar BvdT. Daarmee beschouwt de stichting de bezuiniging van € 500.000 als een gegeven. De noodzaak van het transitieproces vergt het uitlijnen van een solide meerjarig financieel perspectief waarbij de inzet is gericht om de aanloop tekorten op te vangen met een evenwichtig pakket van structurele en incidentele middelen/maatregelen.

Uitvoeringsplan Bibliotheek van de Toekomst (BvdT)

Bij de opstelling van het financieel meerjarenperspectief en de daarmee samenhangende financiële risico's is de stichting ervan uitgegaan dat de gemaakte financiële afspraken bij de verzelfstandiging van de stichting zoals vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomst 2012-2013 ook voor de periode 2014-2020 worden voortgezet, uitgezonderd uiteraard de taakstelling van 0,5 miljoen. Immers, een verandering van dit meerjarenperspectief verandert ook meteen de inhoudelijke dienstverlening van de Bibliotheek van de Toekomst.

Uitvoeringsplan Bibliotheek van de Toekomst (BvdT)

bijlage I

Uitvoeringsplan BvdT

Activiteit	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Te sluiten vestiging	Noord	Bavel	Ulvenhout	Geen	Teteringen West Prinsenbeek	Geen	Brabantpark
Dienstverlening in de wijk							
Overleg partners, klanten, en belanghebbenden (Co – creatie)	Vanaf 1/3/13	Vanaf 1/7/13	Vanaf 1/7/14	Vanaf 1/7/15	Vanaf 1/4/17	Vanaf 1/7/17	Vanaf 1/7/18
Voorbereiden vervangende voorzieningen	Vanaf 1/4/13	Vanaf 1/8/13	Vanaf 1/8/14		Vanaf 1/5/17		Vanaf 1/8/18
Ontmantelen/ sluiten vestiging	Vanaf 15/7/13	Vanaf 15/11/13	Vanaf 15/11/14		Vanaf 15/8/17		Vanaf 15/11/18
Einde huur - overeenkomst vestiging	Noord 1/9/13	Bavel 1/1/14	Ulvenhout 1/1/15	---	Teteringen West Prinsenbeek 1/10/17	---	Brabantpark 1/1/18
Start BOS (basisscholen)	1/9/13 (8)	1/1/14 (8)	1/1/15 (2)	1/1/16 (10)	1/10/17 (14)	1/1/18 (8)	1/1/19 (5)
Start haal – en brengpunten	1/9/13	1/1/14	1/1/15		1/10/17		1/10/19
uitbouwen BAH	Vanaf 1/9/13	Vanaf 1/1/14	Vanaf 1/1/15		Vanaf 1/10/17		Vanaf 1/10/19
Uitbouwen aanbod Taal & Werk	Vanaf 1/9/13	Vanaf 1/1/14	Vanaf 1/1/15		Vanaf 1/10/17		Vanaf 1/10/19
Dienstverlening wijkoverstijgend							
Overleg partners, klanten, en belanghebbenden (Co – creatie)	2013 e.v.						
Opbouwen Stadsdeelbibliotheek Haagse Beemden & Zuidoost	2013 - 2014						
Modern stedelijk cultureel Centrum	2013 - 2015						
Uitbreiden digitale service	2013 – 2015						
Pop – up bibliotheken	2013 e.v.						
Stations bibliotheek					1/6		